

OPINIA
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 12 kwietnia 2013 r.

w przedmiocie projektu założeń projektu ustawy - Prawo o aktach stanu cywilnego

Krajowa Rada Sądownictwa po zapoznaniu się z projektem założeń projektu ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego, przedstawia następujące uwagi:

Przedstawiony projekt założeń do ustawy obejmuje kluczową dla określenia bytu prawnego osoby fizycznej materię rejestracji stanu cywilnego. Projekt przewiduje wprowadzenie elektronicznej formy rejestracji aktów stanu cywilnego, oraz możliwość przekazywania aktów w tej formie, a nadto wydawania odpisów w tej formie. W związku z tym koniecznym jest zwrócenie szczególnej uwagi na zapewnienie ograniczonego dostępu do wrażliwych danych dotyczących sfery życia prywatnego – np. pochodzenie osoby, adopcja. Elektroniczna forma rejestracji wywołuje także problem uregulowania archiwizacji tak sporządzonych aktów, nie jest to tylko problem techniczny i finansowy, ale także trwałości i dostępności aktów i zapewnienia braku możliwości nieuprawnionej ingerencji w ich treść, w tym przy przenoszeniu do aktualnych systemów informatycznych. Ocena regulacji zależna będzie od rozwiązań szczegółowych w ustawie.

Uwagi szczegółowe:

Umożliwienie dokonania czynności w miejscu pobytu osoby, gdy niemożność stawiennictwa wynika z choroby lub niepełnosprawności może wymagać doprecyzowania odnośnie oceny zdolności do złożenia oświadczenia.

Przy trafnym utrzymaniu właściwości miejscowej kierownika USC miejsca zdarzenia, przepisy powinny szczegółowo regulować sytuacje, kiedy przekazywanie odpisów aktów jest możliwe i uprawnione, mając na uwadze ochronę prywatności osób, których dane dotyczą. Doprecyzowanie wymaga obowiązek informacyjny sądów w zakresie przekazywania odpisów orzeczeń będących podstawą wpisów do ksiąg stanu cywilnego, dotyczący bezzwłocznego przesyłania odpisów orzeczeń stanowiących podstawę wpisu do ksiąg, oraz wprowadzeniu możliwości przekazywania dokumentów w formie elektronicznej, jeżeli zostały w tej formie sporządzone. Określenie „bezzwłoczne” może wywoływać wątpliwości i warto rozważyć podanie konkretnego terminu. Orzeczenia sądów co do zasady sporządzane

są także w formie elektronicznej w związku z tym i uwagami wstępnymi konieczne jest także ustalenie zasad przekazywania orzeczeń w formie elektronicznej i zapewnienia tej transmisji bezpieczeństwa danych osobowych dotyczących praw stanu. Rozważyć należy odesłanie do innych regulacji, bądź wprost uregulowanie tego w ustawie. Jeszcze raz należy zwrócić uwagę, że nie jest to tylko zagadnienie techniczne. Ponadto w projektowanej ustawie zasadne jest konkretne wskazanie podmiotów, które uprawnione będą do przekazywania sobie przedmiotowych dokumentów. Nowa regulacja w ocenie Rady winna zapewniać odpowiednio wysokie standardy, które muszą być spełnione przy gromadzeniu, przechowywaniu oraz przekazywaniu danych wrażliwych.

Przy pisowni nazwisk i nazw miejscowości pojawia się potrzeba regulacji podawania nazw państw.

Przekazywanie do archiwum akt papierowych wymaga regulacji związanej z ich ewentualnym zamknięciem i łączy się z dyskusyjnym „migrowaniem” przy każdej czynności, alternatywnie można rozważyć przenoszenie tylko nowych aktów lub od określonej daty.

Projekt zakłada zmiany w zakresie sprostowania, uzupełnienia i unieważnienia aktu stanu cywilnego, polegające między innymi na przekazaniu do właściwości sądów powszechnych znacznej części spraw z tej materii, wprawdzie Krajowa Rada Sądownictwa co do zasady negatywnie odnosi się do rozszerzania kognicji sądów, jednakże w opiniowanym zakresie stoi na stanowisku, że sprawy z zakresu prawa osobowego, powinny być rozstrzygane przez sądy powszechne.

Krajowa Rada Sądownictwa negatywnie ocenia wprowadzenie możliwości upoważniania innych pracowników urzędów stanu cywilnego do dokonywania określonych czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego. W razie decyzji o wprowadzeniu upoważnień, koniecznym jest wskazania kogo i w jakim trybie kierownik może upoważnić do dokonywania konkretnych czynności. Istotna jest w tym zakresie bowiem pełna odpowiedzialność i kontrola prawidłowości wykonywania tych czynności, których jakość bezpośrednio wpływa na ważność wydawanych dokumentów.

Zakłada się także rozszerzenie katalogu dokumentów stanowiących podstawę wpisania wzmianki dodatkowej w akcie. Uwzględnione mają być również nieostateczne decyzje administracyjne podlegające wykonaniu. Projekt powinien precyzować enumeratywnie te decyzje i konsekwencje ewentualnego późniejszej ich zmiany.

W zakresie rejestracji zwykłej Rada negatywnie opiniuje ograniczenie danych gromadzonych w aktach poprzez pominięcie wskazywania miejsca zamieszkania zmarłego. Informacja ta ma bowiem doniosłe znaczenie chociażby przy określaniu właściwości miejscowej sądu w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku.

Podobnie należy ocenić projekt w części ograniczającej katalog osób występujących o rejestrację urodzenia. W ocenie Rady przepisy winny umożliwiać wystąpienie o rejestrację urodzenia innym podmiotom niż rodzice oraz osoby upoważnione przez rodziców. Osobą taką może być lekarz lub położna przyjmująca poród. Stanowisko to wynika z możliwych sytuacji życiowych, np. śmierć matki przy nieustalonym ojcostwie.

Zbyt daleko idące są zmiany dotyczące liberalizacji nadawania imion dzieciom. Zmiany te mogą prowadzić do sytuacji nadawania imion godzących w dziecko, czy nawet ośmieszających.

Wątpliwy jest wprowadzany obowiązek uprzedniego przeprowadzenia procedury uznania ojcostwa dziecka przed wpisaniem wzmianki w akt urodzenia dziecka o zawarciu małżeństwa przez jego rodziców.

W zakresie planowanego ograniczenia katalogu osób uprawnionych do zgłoszenia zgonu, Rada stoi na stanowisku, że zasadne jest usunięcie z niego administratora domu. Jednak nadal winny zostać uprawnione do zgłoszenia zgonu osoby obecne przy zgonie oraz szpital i zakład w którym zmarły przebywał. Odesłanie do przepisów o pochowaniu może nie być wystarczające i wydłużać czas podjęcia czynności dotyczących zmarłego.

Negatywnie co do zasady ocenić należy umożliwienie dokonywania kserokopii i fotokopii z ksiąg stanu cywilnego, co ma stanowić realizację postulatów genealogów. W tym zakresie zdecydowanie należy opowiedzieć się za ochroną prywatności osób, których dotyczą dane zawarte w aktach stanu cywilnego. W każdym razie istotne byłoby sprecyzowanie kręgu osób i okresu którego mogłoby to dotyczyć.

Niezasadna jest wreszcie zmiana rodzaju należnej opłaty skarbowej w związku z wyznaniową formą zawarcia małżeństwa przez wprowadzenie dwóch przedmiotów opłat (za wydanie zaświadczenia stwierdzającego brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa oraz za sporządzenie aktu małżeństwa). Wydawanie przedmiotowych zaświadczeń jest obowiązkiem państwa i podnoszenie opłat w związku z wyznaniową formą małżeństwa nie znajduje żadnego uzasadnienia. Ponadto państwo nie świadczy w tym zakresie usługi obywatelowi, a czynności rejestracji mają inny charakter. Podwyższenie opłaty nie będzie też służyło rejestracji małżeństw.

Konsul – poszerzenie uprawnień zasadne, natomiast wątpliwe ich jednoczesne ograniczenie do innych czynności, powinny pozostać jako zabezpieczenie dla możliwości działania, a nie jako obowiązek.

Istotne wątpliwości wywołuje wydawanie aktów stanu cywilnego w formie elektronicznej na wniosek, bez pieczęci kierownika USC.

Nie odnosząc się do zasadności pominiętych uwag ze wstępnego etapu konsultacji Rada dostrzega potrzebę zasygnalizowania wątpliwości związanych z resortowo ograniczonym zakresem wprowadzania zmian ustawodawczych i przyjęciem w uzasadnieniu zasady nierozpatrywania propozycji zmian w innych ustawach, a związanych z materiają projektowanej ustawy.